

Gouwsberg

Tuli Stoet

Kontak Werner Gouws

082 853 4483 • werner@gouwsbergtulis.co.za
Posbus 186 • Bronkhorstspruit • 1020
www.gouwsbergtulis.co.za

SELEKSIEBESLUTE

VIR DIE KOMMERSIELLE VLEISBEESBOER

deur Japie van der Westhuizen

Die koeikudde op die vleisbeesboer se plaas maak feitlik honderd persent uit van die teeltrop. Verder duif navorsing daarop dat, in terme van onderhoud, die koei meer as 85% van die energie vir onderhoud van die koei-kalf paar verbruik. Indien haar kalf gespeen word en beide haar inname en die van die kalf tot hy deur die voerkraal is, staan die onderhouds-inname van die koei steeds op oor die 70%. In essensie beteken dit dus dat doeltreffende koeie sorg vir 'n doeltreffende kudde, beide biologiese en ekonomiese doeltreffendheid. Die eerste beginsel is om dus te kyk na die totale verhouding van uitsette versus insette.

Vir die vleisbeesboer is uitsette vanaf sy plaas (ongeag die produksiestelsel) en die totale waarde daarvan soos volg:

(Die totale aantal verkoopbare nageslag X gemiddelde gewig van die nageslag X prys per kilogram) PLUS (Die totale aantal verkoopbare uitskot diere X gemiddelde gewig van die uitskot diere X prys per kilogram).

Uitgesluit die vaste koste-items, is die insetkoste gekoppel aan die volgende elemente:

(Die totale aantal teeldiere X gemiddelde onderhoudskoste per teeldier) PLUS (Die totale aantal vervangingsdiere X onderhoudskoste per vervangingsdier).

Hierdie faktore bepaal dus die marge en hoe meer positief, hoe beter is die kans vir netto wins. Dit is dan ook nie snaaks dat waardes soos kilogram of Rand per hektaar as norme in die verband gebruik word nie. Ten einde dus suksesvol te selekteer moet kommersiële vleisbeesboere dus aandag gee aan die eienskappe wat dit sal verseker. Feitlik alle eienskappe word aan totale koeidoeltreffendheid gekoppel. In die eerste plek moet die kommersiële produsent eie seleksie van sy vroulike diere op sy plaas doen. Praktiese riglyne is soos volg:

Selekteer en hou vroulike diere wat vroeg kalf (eerste in die kalfseisoen en so jonk as wat die bestuurspraktyke en die omgewing toelaat), wat gereeld elke jaar kalf, goed vir hulle kalwers sorg (soos weerspieël in swaar speengewigte, relatief tot hulle eie volwasse gewigte) en waar hulle dogters dieselfde patroon volg. Dit is slegs moontlik met goeie rekordhouding en die toepassing van beperkte paarseisoene om die erosie-diere dadelik te identifiseer. Geen vers behoort 'n tweede kans gegee te word nie aangesien sy nie 'n kalf het wat soog tydens dekking nie. Vir hierdie rede kan die paarseisoen vir verse beperk te word tot slegs ses weke maar paar 15% tot 20% meer verse as wat nodig is vir vervanging en skot almal uit wat nie dragtig is nie. Hierdie paarseisoen kan ook vroeër in die seisoen wees as vir die koeitrop (4 tot 6 weke). Beperk die paarseisoen van die koei ook so veel as moontlik. Suksesvolle boere paar nie vir meer as twee maande nie en Skot steeds die koeie uit wat in die laaste paar weke van die seisoen kalf. Hulle is gewoonlik die wat langer tussenkalfperiodes het of selfs langer draagtydperke. Die volgende stap is om (in die afwesigheid van BLUP teelwaardes vir die kommersiële diere) die swakste kalwers binne die groep nie as vervangings te oorweeg nie en, meer belangrik elke jaar koeikaarte van die hele koeitrop te trek en die swak moeders te identifiseer (dit is selfs na uitskot van die wat oorgeslaan het of laat gekalf het). Naspeense groeitempo of enige ander eienskap is slegs belangrik indien die boer daarvoor vergoed word. Belangrikste is egter dat die vervangingsversies op dektyd wel teikengewigte bereik.

Bulseleksie is egter krities ten einde te verseker dat langtermyn wins verseker sal word. Dit is bekend dat die bul se impak groot is omdat hy 50% tot elke kalf se gene bydra maar baie nageslag verwek. Die orde van belangrikheid van sy genetiese meriete is ook egter gebou rondom koeidoeltreffendheid en sluit dus die volgende eienskap-groeperings in:

Vrugbaarheid – met ouderdom eerste kalf en tussenkalfperiode teelwaardes as maatstawwe.

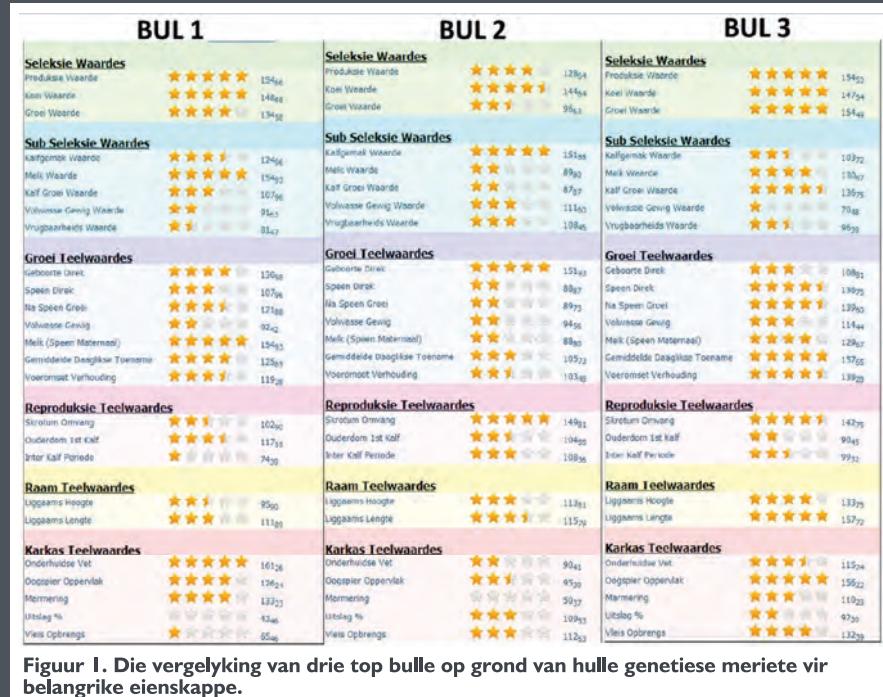
Gemak van kalwing – met direkte geboortegewig en dogter se nageslag se geboortegewigte teelwaardes as maatstawwe.

Sorg as moeder – met sy dogters se melk genetiese meriete (teelwaarde) as maatstaf.

Groeivermoë – beide voor- en naspeen soos weerspieël in die direkte teelwaardes vir die betrokke eienskappe.

Onderhoudsbehoeftes van dogters – soos weerspieël in volwassegewig teelwaardes.

Daarom baie makliker te maak vir kommersiële vleisbeesboere het Stamboek 'n koeiwins waarde ontwikkel wat dui op die Rand per hektaar wins (of verlies) geskoei op stoetdiere se genetiese meriete van al die eienskappe wat moontlik 'n bydrae kan maak. Kopers van bulle kan bloot na die syfer kyk en sodoende die bulle met die beste genetiese meriete (wat bekostigbaar is) kies of meer gesofistikeerd ook die bydraende eienskappe of groep eienskappe in ag neem. Stamboek katalogusse gaan in die toekoms 'n oog-op-slag blik gee om die keuses te vergemaklik. Intussen is die inligting reeds beskikbaar op die logix webwerf. Die onderstaande voorbeeld van drie bulle maak dit baie duidelik. Let daarop dat die gelyste eienskappe nie net bloot die bydraers van koeiwaardes weerspieël nie maar ook ander ekonomies belangrike eienskappe wat bydra tot voerkraal wins en karkaskwaliteit.

Figuur 1. Die vergelyking van drie top bulle op grond van hulle genetiese meriete vir belangrike eienskappe.

Al drie bulle wat in Figuur 1 aangedui word sal hoogs winsgewende dogters teel (Bul 2 is 'n vier en 'n half ster bul terwyl Bulle 1 en 3 beide vyfster bulle is vir koei (wins) waarde). Tog verkil die bulle in baie opsigte ten opsigte van hulle genetiese meriete vir individuele ekonomies belangrike eienskappe. Bul 1 is 'n vyfster vir melk en Bul 3 'n vier en 'n half ster vir kalfgemaak. Alhoewel Bul 2 lichte geboortegewigte sal gee sal sy nageslag gemiddeld vaar in die voerkraal (twee en 'n half sterre vir Groeiwaarde) sal hulle bo gemiddeld uitslag en karkas vleisopbrengs lewer (drie sterre vir beide). Die uitmuntende groei en bespiering van Bul 3 is duidelik, ook soos gesien kan word uit sy genetiese meriete vir oospieroppervlak en vleisopbrengs (spier tot been verhouding). Die Produksiewaarde is 'n samevoeging van die Koeiwaarde en Groeiwaarde.

Uitmuntende diere vir die waarde sal nageslag lewer wat uitstaande is as koeie terwyl manlike nageslag sal presteer in die voerkraal.

Naskrif: Die berekening en gevolglike publikasie van alle waardes is afhanglik van vir meting van die betrokke eienskappe. In sekere gevalle sal rasse byvoorbeeld nie Groei- en Produksiewaardes beskikbaar hê nie. Dit kan eers volg sodra voldoende metings beskikbaar is vir die betrokke eienskappe. ■

“Stamboek katalogusse gaan in die toekoms 'n oog-op-slag blik gee om die keuses te vergemaklik. Intussen is die inligting reeds beskikbaar op die logix webwerf.”

Veeboerdery

WINSGEWEND OF 'N VERLIES?

Op die vraag: “ Wat doen jy?” kry ek baie verskillende antwoorde: Ek is 'n boer; ek is 'n landboukundige; ek is 'n veearts of iets dergliks.

My antwoord hierop is: “Nee, jy as Veeboer is verantwoordelik vir Voedselsekuriteit en Voedselveiligheid asook Dieregesondheid! Die Afrikaanse woord **LANDBOUER kom dan tot sy reg.**

V OEDSELSEKURITEIT

Alle mense op aarde moet elke dag eet. Ons as boere in Suid-Afrika voorsien in hierdie behoefte van 'n steeds groeiende populasie huis, maar dan ook vir die res van Afrika en ander lande.

Prakties beteken dit vir die beesboer dat daar optimaal geproduseer moet word. Indien moontlik moet elke vroulike dier elke jaar kalf en moet hierdie kalf optimaal groei tot op speenouderdom. Hierdie kalf kan dan as speenkalf verkoop word aan die voerkrale, self gevoer word of as teeldier teruggehou word vir eie gebruik of vir latere verkoop.

VOEDSELVEILIGHEID

Die verbruiker en owerhede vereis al hoe meer dat produkte aan sekere veiligheidstandaarde voldoen. Naspeurbaarheid is die wagwoord. Die produk wat gelewer word, moet nagespeur word na die dier en plaas van oorsprong. Die produk moet aan 'n sekere standaard voldoen, vry van residu (antibiotika en chemiese produkte), siektes (virusse en bakterieë) en parasiete (masels).

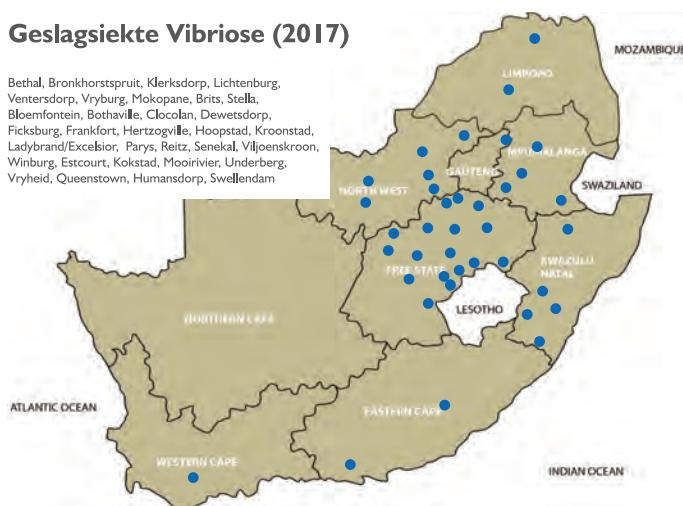
DIEREGESONDHEID (BIOSEKURITEIT)

Beveiliging van jou plaas

Die grondbeginsel van suksesvolle beesboerdery begin by die beveiliging van jou plaas. Die drade op die plaas moet gereeld nagegaan word om te verhoed dat eie diere nie met vreemde diere in aanraking kan kom nie. Die belangrikste is daarom ook om toegangsbeheer toe te pas en voertuie wat diere vervoer en aflaai se bande moet gesteriliseer word by die toegangshek. Diere moet in 'n kwarantynarea afgelaai word.

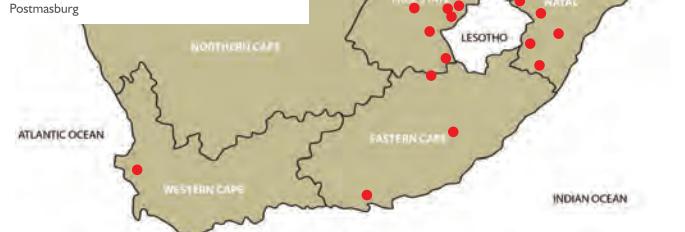
Geslagsiekte Vibriose (2017)

Bethal, Bronkhorstspruit, Klerksdorp, Lichtenburg, Ventersdorp, Vryburg, Mokopane, Brits, Stelliesfontein, Bothaville, Clocolan, Dewetsdorp, Ficksburg, Frankfort, Hertzogville, Hoopstad, Kroonstad, Ladybrand/Excelsior, Parys, Reitz, Senekal, Viljoenskroon, Winburg, Escourt, Kokstad, Moorivier, Underberg, Vryheid, Queenstown, Humansdorp, Swellendam

Geslagsiekte Trigomonose (2017)

Balfour, Bethal, Ermelo, Grootvlei, Lydenburg, Middelburg, Piet Retief, Standerton, Volksrust, Bronkhorstspruit, Bela-Bela, Mahikeng, Modimolle, Mokopane, Christiana, Leeudoringstad, Klerksdorp, Lichtenburg, Schweizer – Renke, Stelliesfontein, Vryburg, Bethlehem, Bloemfontein, Bothaville, Clocolan, Dewetsdorp, Ficksburg, Frankfort, Harrismith, Hertzogville, Hoopstad, Kroonstad, Ladybrand/Excelsior, Memel, Parys, Reitz, Senekal, Viljoenskroon, Villiers, Vredenburg, Zastron, Bergville, Dundee, Escourt, Kokstad, Moorivier, Newcastle, Underberg, Vryheid, Aliwal-Noord, Jeffreysbaai, Queenstown, Darling, Kuruman, Postmasburg

Dit is belangrik dat hierdie beginsel ook met al jou bure bespreek word sodat 'n hele area beveilig word. Onthou dat diere by grensdrade in aanraking met mekaar kan kom en dat bakterieë soos bv. brusellose en lintwurmeiers, wat masels veroorsaak, met waterbane kan versprei. As jou bure wildebeeste het, kan die virus wat snotsiekte veroorsaak groot verliese tot gevolg hê. Onlangs het hondsolheid, wat heelwaarskynlik deur grensdrade gekruip. Indien uitbreke in die area voorkom, moet diere voorkomend ingeënt word. Mense kan infektiewe organismes met hulle skoene op die plaas inbring en daarom kan 'n boer nie te versigtig wees nie! Indien met diere gewerk gaan word, kan skoon oorpakke en waterskoene vir hierdie doeleindes aan werkers en

besoekers verskaf word. Maak veral seker dat veeartse, adviseurs en werkers hieraan voldoen.

Siektevoorkoming

Wees bedag daarop om geen dier op die plaas in te bring as die dier nie afkomstig is van 'n kudde wat beesbrusellose vry getoets is nie! Brusellose is 'n kuddesiekte en daarom kan 'n mens mislei word deur net te verklaar dat verse negatief getoets is, maar wat is die status van die kudde? Onthou dat verse eers positief toets nadat hulle gekalf het! Hou dus verse wat gekalf het apart totdat hulle gekalf het en laat hulle toets.

Ander siektes wat ingekoop kan word, is bv. tering, deksiektes (trigomonose en vibriose). Laat jou veearts die bulle vir hierdie siektes toets al het jy 'n sertifikaat ontvang om sodoende dubbel seker

te maak dat hulle vry van deksiektes is. As jou bul oor die draad gespring het en by die bure se ongetoetste koeie was, het jy 'n probleem! Drie negatiewe toetse sal vir jou vrede in jou hart gee. Sukses kan gemeet word daaraan dat elke volwasse vroulike dier elke jaar kalf, die kalf speen en weer dragtig raak!

Vind presies uit waarteen diere geïmmuniseer is en besluit met die hulp van jou veearts watter program gevolg gaan word. Wees veral bewus van miltsiekte, verskillende klostridiale siektes, lamsiekte, brusellose, BVD, knopvelsiekte, Slenkdalkoors, Afrika- en Asiatische rooiwater, anaplasmose en as diere gevoer gaan word die verskillende bakterieë wat longontsteking veroorsaak. Sien ook kaarte van belangrike siekte-uitbreke in beeste soos gerapporteer deur veeartspraktyke van die Herkouer Veterinäre Vereniging van Suid-Afrika (RuVASA).

Insek- en bosluisoorgedraagde siekte. Knopvelsiekte (2017)

Balfour, Bethal, Delmas, Ermele, Groenvlei, Lydenburg, Maljane, Middelburg, Nelspruit, Piet Retief, Standerton, Volksrust, Bapsfontein, Bronkhorstspruit, Magaliesburg, Nigel, Onderstepoort, Pretoria, Bela-Bela, Makhado, Modimolle, Mokopane, Polokwane, Vaalwater, Brits, Christiana, Klerksdorp, Leeudoringstad, Lichtenburg, Rustenburg, Schweizer-Reneke, Stell, Ventersdorp, Vryburg, Bethlehem, Bloemfontein, Bothaville, Bultfontein, Clocolan, Ficksburg, Frankfort, Gariepdam, Harrismith, Hertzogville, Hoopstad, Kroonstad, Ladybrand/Excelsior, Memel, Parys, Philipolis, Reitz, Senekal, Smithfield, Trompsburg/Springfontein, Viljoenskroon, Villiers, Vred, Wesselbron, Winburg, Zastron, Bergville, Camperdown, Dundee, Eshowe, Escourt, Howick, Kokstad, Mtubatuba, Newcastle, Pietermaritzburg, Pongola, Underberg, Vryheid, Alval-Noord, Cradock, Graaff-Reinet, Middelburg, Queenstown, Malmesbury, Riversdal, Colesberg, De Aar, Kathu, Kimberley, Kuruman, Postmasburg, Upington

Insekkoorgedraagde siekte. Drie-dae-stywesiekte (2017)

Balfour, Bethal, Delmas, Ermele, Grootvlei, Lydenburg, Maljane, Middelburg, Nelspruit, Piet Retief, Standerton, Volksrust, Bapsfontein, Bronkhorstspruit, Magaliesburg, Muldersdrift, Onderstepoort, Pretoria, Bela-Bela, Makhado, Mokopane, Polokwane, Vaalwater, Brits, Christiana, Klerksdorp, Leeudoringstad, Lichtenburg, Rustenburg, Vryburg, Bethlehem, Bloemfontein, Bothaville, Bultfontein, Clocolan, Ficksburg, Frankfort, Harrismith, Hertzogville, Kroonstad, Ladybrand/Excelsior, Memel, Philipolis, Reitz, Senekal, Trompsburg/Springfontein, Viljoenskroon, Villiers, Vred, Wesselbron, Winburg, Zastron, Bergville, Camperdown, Dundee, Eshowe, Escourt, Howick, Kokstad, Moorivier, Newcastle, Pietermaritzburg, Pongola, Underberg, Vryheid, Alexandria, Alval-Noord, Jeffreysbaai, Middelburg, Queenstown, Caledon, Heidelberg, Vredenburg, Wellington, De Aar, Kimberley, Upington

Parasietbeheer

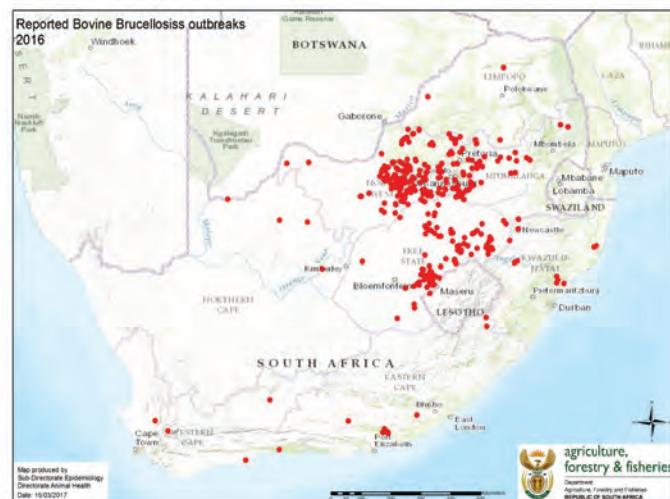
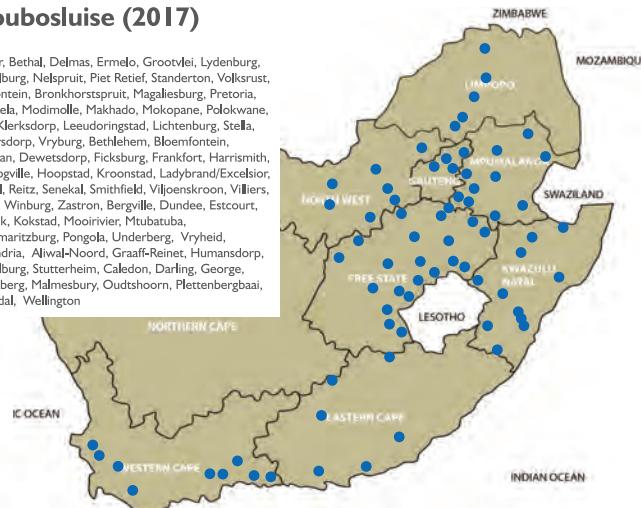
As dit kom by uitwendige parasiete is die Asiatische bloubosluise heel bo-aan die lys. Die bosluis dra Afrika, Asiatische rooiwater asook anaplasmose. Die blouboluisse is eengasheerbosluisse wat beteken dat die larwes, nimfe en volwassenes op een dier voorkom. Dlere met besmette bosluisse word ingekoop en al word hulle gedip, kan hulle oorleef weens weerstand teen

die dipmiddel. Die lewensiklus van die bloubosluise is ongeveer 21 dae. Dip diere by aankoms met meer as een aktief en hou hulle vir ten minste 4 weke in 'n kwarantynkamp apart van die kudde om seker te maak dat alle bosluisse gedood is. Van die aktiewes wat ek voorstel gebruik moet word, is amitras en 'n makrosikliese laktoon en daarna moet seker gemaak word dat daar nie nog volgesuigde wyfies waargeneem kan word nie.

Inwendige parasiete kan ook op die plaas ingebring word. Lewerslakwurm is dodelik en deur diere met 'n middel wat triklabendasool bevat te behandel, kan meeste van die parasiete beheer word om te voorkom dat hulle die waterslakke (tussengashere) op die plaas besmet. Die lewensikus van hierdie slakwurms is 56 dae en beeste kan selfs 2 keer behandel word voordat hulle in nat plekke gaan wei.

Bloubosluisse (2017)

Balfour, Bethal, Delmas, Ermelo, Grootvlei, Lydenburg, Middelburg, Nelspruit, Pier Retief, Standerton, Volksrust, Bapsfontein, Bronkhorstspruit, Magaliesburg, Pretoria, Bela-Bela, Modimolle, Makhado, Mokopane, Polokwane, Brits, Klerksdorp, Leedoringstad, Lichtenburg, Stellies, Venterdorp, Vryburg, Bethlehem, Bloemfontein, Clocolan, Dewetsdorp, Ficksburg, Frankfort, Harrismith, Hertzogville, Hoopstad, Kroonstad, Ladybrand/Excelsior, Memel, Reitz, Senekal, Smithfield, Viljoenskroon, Villiers, Vreda, Winburg, Zastron, Bergville, Dundee, Estcourt, Howick, Kokstad, Moorivier, Mtubatuba, Pietermaritzburg, Pongola, Underberg, Vryheid, Alexandria, Alwal-Noord, Graaff-Reinet, Humansdorp, Middelburg, Stutterheim, Caledon, Darling, George, Heidelberg, Malmesbury, Oudtshoorn, Plettenbergbaai, Riversdal, Wellington

Gifplante en ander chemiese stowwe

Wees deglik bewus van waar gifplante op die plaas voorkom.
Diere wat ingekoop word, is dikwels onbewus van die giftigheid van hierdie plante en groot vrektes kan voorkom as hulle van die plante vreet. Voorbeeld wat dikwels in die Herkouer Veterinêre Vereniging se maandverslae gerapporteer word, is: inkbessie (Cestrum), tulp, gifblaar, gousiekte, Senecio, Lantana en slangkop.

Maak seker dat asgate goed afgekamp en ontoeganklik vir diere is – te dikwels word vrektes aangemeld van loodvergiftiging (battery) en gifstowwe wat gevreet is (ureum, hoendermis, bene).

Toets alle boorgate vir watergehalte en koliforme bakterieë. Fluorose het al erg probleme veroorsaak.

Spoorminerale

Ontleed lewer, grond en watermonsters vir spoorminerale om vas te stel of daar enige tekorte of antagoniste teenwoordig is wat vrugbaarheid groei kan affekteer?

LAASTE GEDAGTE

Boerdery is 'n edele beroep, maar as ek kyk na programme oor presisieboerderypraktyke in ons susterbedrywe dan durf ons nie agteraan met presisieboerdery in die veebedryf nie! ■

Inligtingsbronne:

Vra vir Fappa op www.landbou.com, klik op Indeks van antwoorde Nasionale Diergegesondheidsforum www.nahf.co.za, klik op Info centre RuVASA www.ruvasa.co.za, klik op Disease reporting

**Geskryf deur dr. Fappa Malan,
Bestuurder van die Herkouer
Veterinêre Vereniging van Suid-Afrika
(RuVASA)**

“ Maak seker dat asgate goed afgekamp en ontoeganklik vir diere is – te dikwels word vrektes aangemeld van loodvergiftiging (battery) en gifstowwe wat gevreet is (ureum, hoendermis, bene). ”

Average ICP for the herd 371 days

GORDON AND KATIE GILFILLAN

083 545 8653 or 087 808 2712 | gk.gilfillan@gmail.com

Defined by Nature *perfected by Science*

The logo consists of a white silhouette of a cow's head and front legs, with the letters 'GH' in a bold, serif font inside its body.

GLEN HEATH TULI STUD

Photos by Wayne Southwood

6TH

ANNUAL PRODUCTION SALE | 19 SEPTEMBER 2018

Ganna Tulis
kwalifiseer vanjaar vir
'n toekenning in die Vleisbees
kudde kompetisie van
SA Stamboek

Ganna Boerdery se strewe:

- Erkenning aan ons Skepper
- Kwaliteit
- Prestasiewaardes voortdurend te verbeter

Michiel van Niekerk
083 269 8443 | giel@isat.co.za
Plaas Perdeberg Noord, Perdeberg, Boshof distrik
Posbus 28116, Danhof, 9310

www.unistelmedical.co.za

Tel: +27 21 938 9213 • Fax: +27 21 932 0065
E-mail: animals@unistelmedical.co.za

The ultimate genetic service laboratory for:

Identity:

- DNA-Profile and Parentage

Genomic Profile:

- GeneSeek 150k
- Igenity Profile

Genetic Conditions:

- Chediak Higashi Syndrome (CHS)
- Claudin 16 Deficiency Type 1 (CL16)
- Factor X1 Deficiency (F11)

Also available:

- Traits of economic importance
- Double Muscling
- Freemartinism
- Others on request